

Pécsi Nemzeti Színház

Dan Gordon – Esőember című színházi előadásának
oktatási segédanyaga 14-18 évesek számára

Bevezető gondolatok

Az Esőember egy 1988-ban bemutatott amerikai filmdráma. A filmet Barry Levinson rendezte, a forgatókönyvet Barry Morrow és Ronald Bass írta.

A történet középpontjában Charlie Babbitt (Tom Cruise) áll, aki egy nyers modorú, önző üzletember. Miután megtudja, hogy elhidegült apja meghalt, és hatalmas vagyonát nem neki, hanem másik fiának, Raymondnak (Dustin Hoffman) hagyta, felkeresi testvérét, aki egy intézetben él, hogy megszerezze az örökségét.

Barry Morrow Raymond alakját valós személyről, Kim Peekről mintázta, akivel személyesen is találkozott.

A nagy sikerű film után Dan Gordon színpadi változata 2008-ban debütált a londoni West Enden, a főszerepeket Josh Harnett és Adam Godley játszották.

A mű alaptémái az emberi és testvéri kapcsolatok, a külsőségek és a belső értékek viszonya, a megbocsátás és a múltfeldolgozás, valamint az autizmus és a másság kérdései, így az irodalomórai feldolgozás ezek mentén történhet.

Alkalmazási területek

Magyaróra

- dráma és előadáselemzés
- karakterek, kapcsolatok és konfliktusok elemzése
- környezetrajz és jellemfejlődés kapcsolata
- vita: kapcsolatok, külső és belső értékek, megbocsátás, műtfeldolgozás, az autizmus és a másság kérdései

Médiaismeret

- a film és az előadás egyes jeleneteinek összehasonlítása
- filmtechnikai szempontok

Osztályfőnöki óra

- az autizmus és a másság kérdései
- a többségi társadalom és a kisebbség viszonya
- családi és testvérkonfliktusok
- emberi kapcsolatok

Pedagógiai célrendszerhez való kapcsolódás

- fejleszthető kompetenciák: szövegértés, szövegalkotás, vitakészség, értelmezési készség
- közösségépítés, kommunikáció, együttműködés, empátia

Az autizmusról röviden (a mű értelmezéséhez)

Az Esőember egyik legfontosabb témája az autizmus és a másság megértése. Az autizmus (autizmus-spektrumzavar, ASD) egy fejlődési eltérés, amely elsősorban a kommunikációt, a társas helyzetek értelmezését és az érzékelést érinti. Nem betegség, hanem egy másfajta idegrendszeri működés, amelynek vannak nehézségei, de sajátos erősségei is.

Előfordulás: A nemzetközi becslések szerint ma minden 36. gyermek érintett (CDC, 2023), fiúknál körülbelül négyszer gyakoribb. Az autizmus élethosszig tartó állapot, és rendkívül különböző formákban jelenik meg.

Főbb jellemzői:

- Kommunikációs és szociális nehézségek: a szemkontaktus kerülése, a társas szabályok szokatlan értelmezése, a szó szerinti gondolkodás.
- Érzékelési eltérések: egyes hangok, fények vagy érintések túl erősek vagy éppen alig észlelhetők lehetnek.
- Rendszerszeretet és kiszámíthatóság: a szigorú napirend, ismétlődések és rutinszerű tevékenységek biztonságot adnak.
- Különleges képességek: egyes esetekben megjelenhet a savant-szindróma, amely kiemelkedő memóriával vagy számolási képességgel jár — ilyen volt a filmes Raymond alapjául szolgáló Kim Peek is. Fontos azonban, hogy ez nagyon ritka, és nem az autizmus lényege.

Drámai és irodalmi elemzési szempontok

Cselekmény és szerkezet:

1. Mi az alaphelyzet, a konfliktus, a kibontakozás, a tetőpont és a zárlat a történetben? Készíts folyamatábrát!
2. Milyen fordulópontok határozzák meg a két testvér kapcsolatát?
3. Hogyan változik Charlie célja és motivációja a történet során?
4. Szerinted melyek a darab kulcsjelenetei?

Szereplők és viszonyok:

1. Készítsd el Charlie és Raymond jellemterképét!
2. Ábrázolt a szereplők viszonyait mátrixban vagy poszteren!
3. Mi a mellékszereplők funkciója? Hogyan mozdítják előre vagy alakítják a történetet és a két testvér kapcsolatát?

Tér és szimbólumok:

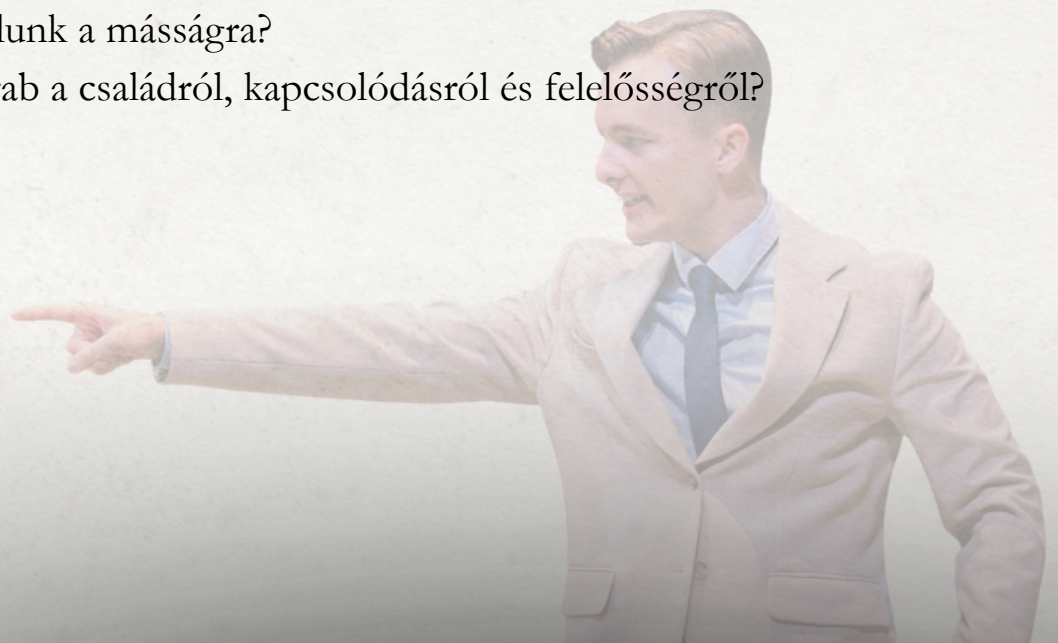
1. Milyen jelképes elemeket találsz a történetben? (út, repülés, eső, számolás, intézet, stb.)
2. Ábrázold az út motívum jelentéseit gondolattérképen vagy pókhálóábrán!

Társadalmi és etikai szempontok

- Másként élők társadalmi megítélése:
 1. Mit mond a darab a másságról és a normalitásról?
 2. Hol húzódik a határ a „segítség” és a „kihasználás” között?
- Pénz és értékválasztás:
 1. Hogyan változik Charlie értékrendje: pénz, siker, család, kapcsolódás?
 2. Mi a valódi „örökség” a történet végén?

Önismereti és irodalomterápiás kérdések

1. Kihez állsz közelebb: Charlie-hoz vagy Raymondhoz? Miért?
2. Volt-e már olyan ember az életedben, aki „másként” érzékelt, de sokat tanultál tőle?
3. Hogyan reagálunk a másságra?
4. Mit tanít a darab a családról, kapcsolódásról és felelősségről?

Reflektálás, gyakorlatok

Mi az *Esőember* fő üzenete szerinted?

1. Mi az *Esőember* fő üzenete szerinted?
2. Írd meg Charlie vagy Raymond belső monológját a történet végén!
3. Írd meg, vagy játsszátok el párosával Charlie és Raymond „valódi”, őszinte beszélgetését a történetekkel kapcsolatban, amelyben mindkét fél felfedi a valódi gondolatait.
4. Rajzold le Raymond belső világát! Milyen hangulatok, hangok, színek, tárgyak stb. jellemezhetik?
5. Vitatémák – Vitassátok meg az alábbi állítások valamelyikét kisebb csoportokban!

A szeretet és az empátia tanulható, és az ember képes a változásra.

A másság színesebbé, gazdagabbá teszi a világot.

A többségi társadalom felelősséggel tartozik azok iránt, akik nehezen boldogulnak a mindennapi életben.

Óraterv - osztályfőnöki óra

Téma: MÁSSÁG, EMPÁTIA ÉS KAPCSOLÓDÁS

Korosztály: 14 - 18 év

Időtartam: 45 perc

Munkaformák: beszélgetőkör, páros és kiscsoportos munka,
kreatív-reflektív feladat

Eszközök: tábla, papír, toll, opcionálisan színes ceruzák

Ráhangelés – Milyen érzés másnak lenni? (5 perc)

Tanári felvetés: „Volt már olyan helyzeted, amikor kilógtál a többiek közül, vagy olyan közösség tagja voltál, ahol valaki más lógott ki a társaságból?”

Feladatöletek:

- Mi jut eszetekbe a másságról? Írjátok fel egy cetlire!
Rakjuk ki a cetliket és nézzük meg, milyen érzések voltak a leggyakoribbak!
Vajon miért?

TÉMAFELVETÉS – Esőember rövid kontextus (5 perc)

A tanári rövid összefoglalót ad az Esőember cselekményéről, amelyben kitér a következő témákra:

- Testvérkapcsolat
- Autizmus mint másság
- Külső–belső értékek
- Változás és felelősség

Kérdések a csoporthoz:

Szerintetek **kinek nehezebb a történetben?**

- annak, aki „más”,
- vagy annak, aki nem tud mit kezdeni a „mássággal” ?

Beszélgétek meg kisebb csoportokban, majd osszátok meg a véleményeteket!

Az autizmusról közérthetően (5 perc)

A tanár rövid tájékoztató szöveget oszt ki az autizmussal kapcsolatban, amelyet a tanulók elolvasnak és értelmeznek.

Empátiagyakorlat – mini helyzet:

Képzeld el, hogy minden hang háromszor olyan hangos, minden fény vakító, és közben elvárják tőled, hogy pontosan úgy viselkedj, mint mások.

Miben lenne ez nehéz? Mennyiben lenne más a napod?

KISCOPORTOS FELADAT

– Kapcsolatok és felelősség (10 perc)

A tanulók 3–4 fős csoportokban válasszanak egy kérdést:

Segíteni vagy irányítani?

– Hol lépi át Charlie a határokat?

Családi konfliktusok:

– Ki hibázik, és miben?

Többség és kisebbség:

– Mit vár el a társadalom az „átlagtól eltérő” emberektől?

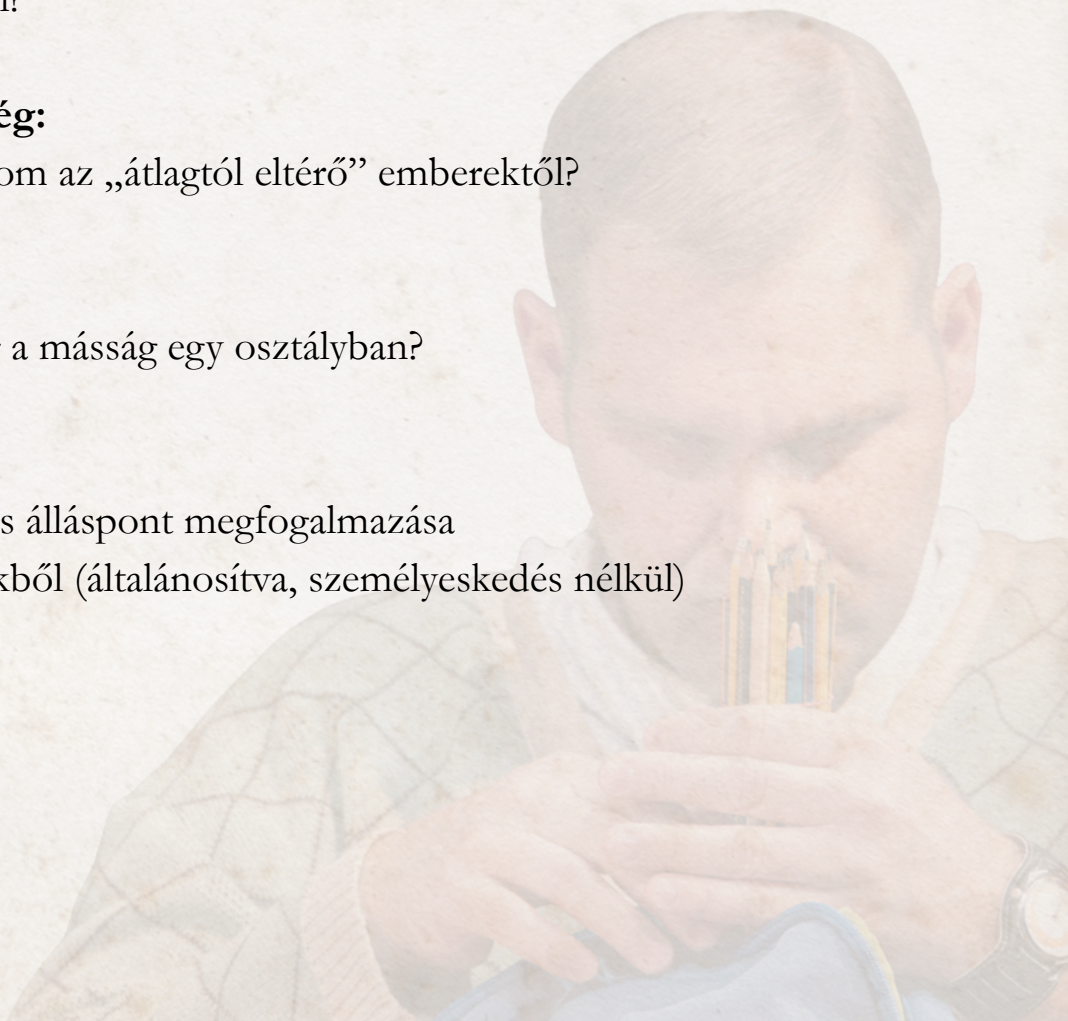
Iskolai párhuzam:

– Hogyan jelenik meg a másság egy osztályban?

Feladat:

– 2–3 mondatos közös álláspont megfogalmazása

– 1 példa a saját életükből (általánosítva, személyeskedés nélkül)

MEGBESZÉLÉS – Közös gondolkodás (10 perc)

Minden csoport megosztja a gondolatait.

Összegzés: A másság nem probléma, hanem helyzet, amelyhez alkalmazkodni kell – együtt.

Reflexió – Önismereti zárás (8 perc)

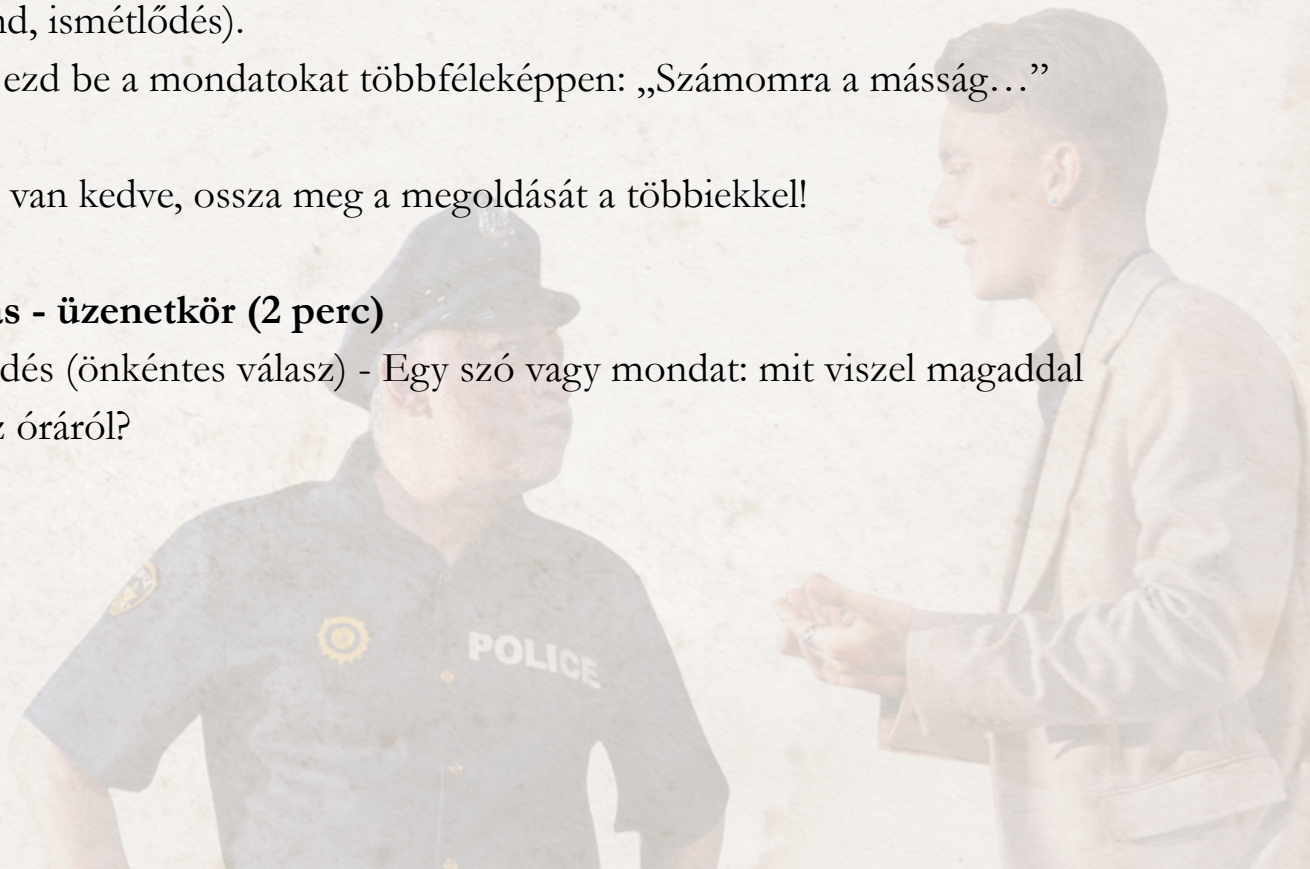
Válasszatok egy feladatot egyénileg az alábbiakból:

- Írj 5–6 mondatot Raymond vagy Charlie gondolatairól a történet végén.
- Rajzold le, szerinted milyen lehet Raymond belső világa (színek, formák, rend, ismétlődés).
- Fejezd be a mondatokat többféleképpen: „Számomra a másság...”

Akinek van kedve, ossza meg a megoldását a többiekkel!

Lezárás - üzenetkör (2 perc)

Körkérdés (önkéntes válasz) - Egy szó vagy mondat: mit viszel magaddal erről az óráról?

Pécsi Nemzeti Színház

Dan Gordon – Esőember című színházi előadásának
oktatási segédanyaga 14-18 évesek számára

Az oktatási segédanyaghoz felhasznált fotókat készítette: Rajnai Richárd

Készítette: Oroszlán Anikó - magyartanár

Az előadásról:

<https://www.pnsz.hu/szindarab/esoember/503>

